

Geloven in God is redelijk

foto mark kohn

interview | Wie gelooft in God is zo afwijkend als een zebra in Alaska, stellen theoloog Stefan Paas en filosoof Rik Peels. Terwijl geloven volgens hen heel redelijk is.

NYNKE SIETSMA

Zelf worden ze als wetenschappers die in God geloven, nog net niet voor gek versleten. En dan vooral in 'seculier Staphorst', zoals Stefan Paas (1969) Amsterdam betitelt. "We hebben iets uit te leggen", zegt Rik Peels (1983), die promoveerde bij über-atheïst Herman Philipse. "Vooral onder hoogopgeleiden en op de universiteit, en zeker in Amsterdam, waar wij werken en waar ik woon. Mensen vinden geloven vaak raar." Het gaat nog een stapje verder, zegt hoogleraar theologie Paas: "Wetenschappers worden prompt niet meer als wetenschapper geloofd, zodra het duidelijk wordt dat ze geloven. De titel wetenschapper wordt dan in populaire teksten soms tussen aanhalingstekens gezet."

Een gelovige in Nederland moet zich vandaag de dag verantwoorden over waarom hij 'nog' in zoiets onwaarschijnlijk en 'onwetenschappelijks' als God gelooft en het prettig vindt om bij een kerkgemeenschap te horen.

Onzin, vinden Peels en Paas. Geloof is natuurlijk, nuttig, maakt gelukkig en gezond, blijkt uit divers wetenschappelijk onderzoek. Met sterke argumenten tegen het bestaan van God komen die ongelovige criticasters ook al niet, vinden ze. In hun boek 'God Bewijzen' draaien Paas en Peels

de boel om: prima hoor, dat u niet gelooft, maar beargumenteer dat eens?

Paas en Peels: een intellectueel behendig en openhartig duo. Begint de één te praten, dan vult de ander soepel aan. Hun boek is niet bedoeld om twijfelende lezers met slimme redeneringen het geloof in te trekken, zeggen ze in koor. Ze willen slechts uitleggen dat geloof in een hogere macht doorgaans geen indoctrinatie is, maar een van de normaalste dingen van het leven. Religiositeit is een natuurlijk verschijnsel en er is geen reden om gelovigen voor reli-gekkies uit te maken, zoals dat nu vaak wel met minachting wordt gedaan.

In iets geloven dat niet te zien is of te bewijzen is. Ja dág, denken veel mensen, dan kan ik net zo goed in een roze eenhoorn geloven, of kabouters.

Paas: "We geloven heel vaak in dingen die we niet kunnen bewijzen. Herinneringen bijvoorbeeld. Introspectie of gevoelens. Eigenlijk geldt voor de meeste van onze overtuigingen dat we ze niet kunnen aantonen. Toch zijn we daar dik tevreden mee."

Peels: "Dingen bewijzen doen we alleen in de wiskunde en logica. In de rest van het leven doen we dat niet. Wel kunnen we met aanwijzingen komen, of argumenten. Iemand voelt zich bijvoorbeeld verdrietig. Dat is niet aan te tonen, iemand kan daarover liegen, maar het is een aanwijzing als iemand begint te huilen of zich terugtrekt. Maar gaat het om geloof in God, dán wordt van gelovigen ineens verbluffend bewijs verwacht."

Hoe kan dat?

Peels: "Wij denken dat het komt door het ontorechte, negatieve imago van religie als iets onnatuurlijks en ongezonds."

Paas: "Het bestaan van God is zó

onwaarschijnlijk, zeggen sommigen, dat ze zo ongeveer een wiskundige bewijsvoering willen zien, voordat mensen er van zichzelf, of van anderen in mogen geloven. Dat is volstrekt onredelijk."

Peels: "Mensen stellen absurde eisen, zeggen: ik ga pas in God geloven als op een nacht in de sterren komt te staan: 'ik ben God'."

Godsdienst scoort hoog op de ridicule ladder. In Nederland dan.

Paas: "Ja, dat begint al in de klas. Omdat jonge kinderen steeds minder met geloof in aanraking komen, snappen ze er ook steeds minder van."

Religie is de as van het kwaad, is een favoriet argument voor ongelovigen. Is dat een goed argument?

Peels: "Die bewering is net zo onzinnig als: atheïsme is de as van het kwaad. In China, de voormalige Sovjet-Unie en Noord-Korea zijn miljoenen mensen over de kling gejaagd. Het is geen reden om atheïsme dan maar meteen af te schrijven."

Paas: "Zulke grote, algemene uitspraken zijn nooit terug te koppen. Het is een schot hagel. Schaf het gezin dan ook maar af. Gezinnen veroorzaken ook ontzettend veel leed, dood en verderf. Vreselijk, gezinnen. Of wat te denken van wetenschappers. Hoeveel wetenschappers hebben wel niet meegewerkt aan de ontwikkeling van gifgas of wapens."

Toch roepen ongelovigen graag en veel: religie deugt niet.

Paas: "Wat je zult zien bij instituten, of die nou religieus, politiek of cultureel zijn: er zullen altijd elementen van macht, uitbuiting en onderdrukking in zitten. Dat moet worden bestreden. Maar als de anti-religieuze houding omslaat in de opvatting 'schaf het af, er deugt niets meer van', dan slaat men

door. Dan is er geen omgang meer mogelijk met medemensen die gelukkig zijn binnen zo'n instituut. En dat zijn miljoenen mensen.

"We zouden bar zuinig moeten zijn op religieus kapitaal. Het geeft mensen zin en inspireert hen tot goede daden. Niet iedereen hoeft of kan wat met geloof in God. Maar ook al kunnen mensen er zelf niet in geloven dan kunnen ze toch blij zijn dat andere mensen dat wel kunnen?"

Stel, we schrijven God af. Wat dan?

Paas: "Dan blijft het recht van de sterkste over en krijgen we een probleem met onze moraal. Als God een illusie is, dan kan gerechtigheid ook een illusie zijn. Of zorg. Waarom zou je dan nog voor een ander zorgen? Eigenlijk merk ik dat nu al een beetje. Vrienden van ons hebben een gehandicapt kind. Mensen hebben wel eens tegen hen gezegd: 'dat hoeft nu toch niet meer?' Ik vrees dat het een veeg teken is."

Hoe zit het met jullie eigen geloof?

Peels: "Ik kom uit een christelijk gezin. Tijdens mijn studie ben ik een tijd agnost geweest, nu maak ik deel uit van een geloofsgemeenschap in Amsterdam. Het houdt me gezond en gelukkig. Tsja, en waarom ik geloof? Het raakt me. Het sluit aan bij hoe ik de wereld om me heen zie, bij de wetenschap, bij de beste argumenten die ik ken. Door mijn geloof vallen dingen op hun plek."

Paas: "Ik kom ook uit een christelijk gezin. Een paar jaar geleden heb ik een kerk helpen oprichten in Amsterdam. Die tijd viel me zwaar. Ik voelde me ontworteld. Als een zebra in Alaska. Toen kon ik ook een tijd niet meer bidden. Gek genoeg kon ik toen wel goed preken. Waarom ik geloof? Er is veel van te zeggen, maar laat ik het simpel houden. Schrijver C.S. Lewis verwoordde het mooi: ik sterf liever aan de kant van Odin, oftewel Jezus, dan aan de kant van de reuzen. Zelfs als blijkt dat het

onzin is."

Maar hoe wéét je het dan?

Peels: "Nou, ik heb geen grote visioenen gehad of zoiets. Of dat de hemel openscheurde. Ik heb regelmatig het gevoel ervaren, en ik ga er een beetje van stamelen, dat er iemand is die zorg draagt en verantwoordelijk is voor alle schoonheid en rouwt om alle shit die er is, maar deze wereld nooit loslaat."

Paas: "Ja, dat herken ik wel ja."

Stefan Paas (rechts) en Rik Peels.

Paas: 'We geloven heel vaak in dingen die we niet kunnen bewijzen. Herinneringen bijvoorbeeld. Introspectie of gevoelens.'